

26.03.2025

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2024/2520
Toplantı Tarihi/Sayısı : 12.03.2025/240
Karar Numarası : 2025/161
Başvuran : M.D.
Başvuran Vekili : -
Adres :
Muhatap Kurum/Kişi : Tokat Yıldızı Seyahat Anonim Şirketi
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, şehirler arası seyahat bileti satışında engelli indiriminin yanlış oranda uygulanması nedeniyle başvuranın engellilik temelinde ayrımcılığa maruz kaldığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

a. Tokat Yıldızı Seyahat Anonim Şirketinden 19/10/2024 tarihinde Sivas-Elazığ arası gidiş dönüş bileti almak istediğini, satış temsilcisi tarafından bilet ücretinin 700,00 TL olarak ifade edildiğini, engelli olduğunu belirttiğini ve satın alacağı bilete indirim uygulanmasını talep ettiğini,

b. Satış temsilcisi tarafından T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına bildirilen tarifeye göre indirim uygulandığı, bu nedenle 700,00 TL üzerinden değil de 900,00 TL üzerinden %30 oranında indirim uygulanmak suretiyle bilet satışının gerçekleştirebileceği hususunun ifade edildiğini, bunun üzerine 20/10/2024 tarihli ve ... rezervasyon numaralı Sivas-Elazığ seyahati için 630,00 TL, 23/10/2024 tarihli ve ... rezervasyon numaralı Elazığ-Sivas seyahati için 630,00 TL olmak üzere toplam 1.260,00 TL ücret ödediğini,

c. Muhatap Şirketin acentesindeki fiili satış ücreti olan 700,00 TL yerine Bakanlığa bildirilen tarifeye göre 900,00 TL üzerinden engelli yolculara indirim uygulanmasının eşitlik ilkesine aykırı olduğunu, fazladan alınan 420,00 TL ücretin iadesi için Sivas Tüketici Hakem Heyetine başvurduğunu belirtmiş ve söz konusu uygulamanın ayrımcılık yasasını ihlal ettiğini iddia etmiştir.

3. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 18'inci maddesi uyarınca muhatap Şirketten başvuranın iddialarına karşılık yazılı görüş sunması istenmiştir. Buna

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

istinaden muhatap Şirket tarafından, başvuruya konu fazladan alındığı iddia edilen 420,00 TL ücretin başvuranın banka hesabına havale edildiği bildirilmiş olup söz konusu havale işlemine ilişkin 18/12/2024 işlem tarihli, ... işlem numaralı ve “... sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna İstinaden” işlem açıklamalı ödeme dekontu ibraz edilmiştir.

4. Başvuruya konu fazladan alındığı iddia edilen ücretin banka hesabına havale edilmesi üzerine başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle:

a. Sivas Tüketici Hakem Heyetine yaptığı başvuruya yer yönünden yetkisizlik kararı verildiği, muhatap Şirketten yazılı görüş istenmesi üzerine fazladan alınan 420,00 TL ücretin banka hesabına havale edildiği ve bu nedenle meşru bir menfaat ihlali kalmadığı için yetkisizlik kararına karşı tüketici mahkemesine itirazda bulunmayacağı,

b. 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve sair mevzuat hükümlerine aykırı olarak muhatap Şirketin engelli yolculara bilet satışında gerekli indirimleri uygulamadığı, engelli bir kişi bilet almak istediğinde Bakanlığa bildirilen tarifeye göre 900,00 TL üzerinden %30 oranında indirim uygulanması durumunda bilet ücretinin 630,00 TL olduğu yani muhatap Şirketin acentesindeki fiili satış ücreti olan 700,00 TL üzerinden %10 oranında indirim uygulanmış olduğu,

c. Yazılı görüş istenmesi üzerine fazladan alınan 420,00 TL ücretin banka hesabına havale edilmesiyle muhatap Şirketin verdiği zararı kabul etmekle birlikte mağduriyetinin giderilmesini sağladığı, maddi zararının giderilmesi nedeniyle başvurusu konusuz kalsa da 19/10/2024 tarihinden sonra diğer engelli yolculara bilet satışında indirim uygulanması hususunda söz konusu aksaklık devam ettiğinden mevcut uygulamanın resen incelenmesi gerektiği, benzer sorunların önüne geçilebilmesi için ilgili Bakanlıklar tarafından denetim mekanizmalarının etkinleştirilmesi ve seyahat şirketleri için ortak bir veri tabanı oluşturularak altyapı çalışmaları yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın “*Kanun önünde eşitlik*” başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun

olarak hareket etmek zorundadırlar.”

6. Anayasa’nın “*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*” başlıklı 17’nci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.”

7. Anayasa’nın “*Yerleşme ve seyahat hürriyeti*” başlıklı 23’üncü maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir.

Yerleşme hürriyeti, suç işlenmesini önlemek, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak;

Seyahat hürriyeti, suç soruşturma ve kovuşturması sebebiyle ve suç işlenmesini önlemek;

Amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir. (...)”

8. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun “*Tanımlar*” başlıklı 2’nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“(1) Bu Kanunun uygulanmasında; (...) d) *Doğrudan ayrımcılık*: Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi, e) *Dolaylı ayrımcılık*: Bir gerçek veya tüzel kişinin, görünüşte ayrımcı olmayan her türlü eylem, işlem ve uygulamalar sonucunda, bu Kanunda sayılan ayrımcılık temelleriyle bağlantılı olarak, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanma bakımından nesnel olarak haklılaştırılamayan dezavantajlı bir konuma sokulmasını, f) *Engelli*: Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duysal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenen bireyi, (...) ifade eder.”

9. 6701 sayılı Kanun’un “*Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı*” başlıklı 3’üncü maddesi şöyledir:

“(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.

(2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.

(3) *Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.*

(4) *Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.*

10. 6701 sayılı Kanun'un "*Ayrımcılık türleri*" başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"(1) Bu Kanun kapsamına giren ayrımcılık türleri şunlardır: a) Ayrı tutma. b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama. c) Çoklu ayrımcılık. ç) Doğrudan ayrımcılık. d) Dolaylı ayrımcılık. e) İşyerinde yıldırma. f) Makul düzenleme yapmama. g) Taciz. ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık."

11. 6701 sayılı Kanun'un "*Ayrımcılık yasağının kapsamı*" başlıklı 5'inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

"(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar.

(2) Birinci fıkroda belirtilen hizmetlerin planlanması, sunulması ve denetlenmesinden sorumlu olan kişi ve kurumlar, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlüdür."

12. 6701 sayılı Kanun'un "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Kurumun görevleri şunlardır: (...)g) Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek. (...)"

13. 6701 sayılı Kanun'un "*Kurulun görev ve yetkileri*" başlıklı 11'inci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Kurulun görev ve yetkileri şunlardır: (...) b) Ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin başvurular ile insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin resen yapılan incelemeleri karara bağlamak, bu başvuru ve incelemelere ilişkin gerekli hâllerde uzlaşma sürecini sonuçlandırmak, ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin bu Kanunda öngörülen idari yaptırımlara karar vermek. (...)"

14. 6701 sayılı Kanun'un "*İhlal incelemeleri*" başlıklı 18'inci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Kurum, başvuruları ve resen yaptığı incelemeleri başvuru ve resen inceleme kararı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde sonuçlandırır. Bu süre, Başkan tarafından bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç ay uzatılabilir.

(2) Kurum, ihlal iddiasına muhatap olan taraftan yazılı görüşünü sunmasını ister. Yazılı görüş, istemin tebliğinden itibaren on beş gün içinde Kuruma ulaştırılır. Yazılı görüş, başvuran kişiye tebliğ edilerek, görüşünü tebliğden itibaren en geç on beş gün içinde Kuruma sunması istenir. Talep hâlinde Başkan bu süreleri bir defaya mahsus olmak üzere on beş gün uzatabilir. Taraflara talepleri hâlinde Kurul önünde ayrı ayrı sözlü açıklama yapma hakkı tanınabilir.

(3) Başkan, incelemenin özelliğine göre, görüşlerin alınmasından sonra, resen veya talep üzerine tarafları uzlaşmaya davet edebilir. Uzlaşma, insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali olduğu iddia olunan uygulamaya son verilmesi veya mağdur açısından bu sonucu sağlayacak çözümleri içerebileceği gibi mağdura belli bir tazminatın ödenmesi biçiminde de olabilir. Uzlaşma en geç bir ay içinde sonuçlandırılır. Uzlaşma müzakereleri sırasında yapılan tespitler, alınan beyanlar veya açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz. (...)"

15. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Uzlaşma” başlıklı 52’nci maddesi şöyledir:

“(1) Başkan, incelemenin özelliğine göre, 51 inci maddeye göre ihlal iddiasına muhatap olan tarafın ve başvurucunun görüşlerinin alınmasından sonra, resen veya talep üzerine tarafları uzlaşmaya davet edebilir.

(2) Uzlaşma; insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali olduğu iddia olunan uygulamaya son verilmesi, mağdur açısından bu sonucu sağlayacak çözümleri içerebilir veya mağdura belli bir tazminatın ödenmesi biçiminde olabilir.

(3) Uzlaşma, ihlal iddiasına muhatap olan tarafın ve başvuranın görüşlerinin alınmasından sonra en geç bir ay içinde sonuçlandırılır.

(4) Uzlaşma müzakereleri sırasında yapılan tespitler, alınan beyanlar veya açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz.”

16. Mezkûr Yönetmelik’in “Karar türleri” başlıklı 65’inci maddesi şöyledir:

“(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

17. Mezkûr Yönetmelik’in “Uzlaşma kararı” başlıklı 71’inci maddesi şöyledir:

“(1) Başvuru konusu talebin hakkında başvuru yapılan ilgili tarafça yerine getirildiğinin Kuruma bildirilmesi hâlinde veya başvurunun 52 nci maddeye göre çözüme kavuşturulduğunun anlaşılması halinde uzlaşma kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

18. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrası "*Ayrımcılık yasağı ihlalinin zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.*" hükmünü haizdir. Başvuranın dilekçesinden, şehirler arası seyahat bileti satışında engelli indiriminin kendisine yanlış oranda uygulandığı iddiası bakımından 6701 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ayrımcılık temellerinden engellilik temeli ile bağlantılı olarak ayrımcılığa maruz kaldığı iddiasında bulunduğu anlaşılmaktadır.

19. Mezkûr Kanun'un 17'nci maddesinin ikinci fıkrasına göre "*İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.*" Başvuranın Kuruma başvurmadan önce 6701 sayılı Kanun'a aykırı olduğunu iddia ettiği uygulamanın düzeltilmesini e-posta yoluyla muhatap Şirketten talep ettiği ve başvuranın bu talebine 30 gün içinde cevap verilmeyerek zımnen reddedildiği anlaşılmıştır. Bu kapsamda ilgili tarafa başvuru şartı sağlanan işbu başvurunun Kurumumuzca esastan incelenileceği değerlendirilmiştir.

20. Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı, insan hakları hukukunun temel normları arasında yer almakta olup hem uluslararası sözleşmelerde hem de ulusal mevzuatımızda güçlü bir şekilde teminat altına alınmıştır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 2'nci maddesine göre "*Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu Beyanname ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir.*"

21. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "*Ayrımcılık yasağı*" başlıklı 14'üncü maddesine göre "*Bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.*"

22. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadında ayrımcılık, objektif ve makul bir gerekçeye dayanmaksızın, benzer durumdaki kişilere farklı muamelede bulunulması şeklinde tanımlanmaktadır (AİHM, *Willis/Birleşik Krallık*, B. No: 36042/97, 11/6/2002, para. 48). AİHM'e göre farklı muamele, nesnel ve makul bir gerekçeye dayanmadığı takdirde ayrımcı olarak kabul edilir. Başka bir ifadeyle, farklı muamele meşru bir amaç taşıyor veya kullanılan araçlarla bu amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi kurulamıyorsa ayrımcılık teşkil eder (AİHM, *Fabris/Fransa*, B. No: 16574/10, 7/2/2013, para. 56).

23. Anayasa Mahkemesine (AYM) göre, Anayasa'nın 10'uncu maddesinde düzenlenen eşitlik

ilkesi Anayasa’da güvence altına alınan hak ve özgürlüklerden yararlanılırken nesnel ve haklı bir neden olmaksızın aynı veya benzer durumda bulunan kişilere farklı muamelede bulunulmasını yasaklamaktadır. Nesnel ve makul bir şekilde haklılaştırılmayan, diğer bir ifadeyle meşru bir amaca dayanmayan ya da seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmayan farklı muameleler Anayasa’nın 10’uncu maddesinin amaçları bağlamında ayrımcı karakterli olarak kabul edilmektedir. Kuşkusuz benzer durumlara farklı muamelenin haklı bir temelini bulup bulunmadığının veya farklılığın ne dereceye kadar haklı görülebileceği değerlendirilmesinde kamu otoritelerinin belli ölçüde takdir yetkisi bulunmaktadır. Bununla birlikte bu takdir yetkisinin kapsamı somut olayın özelliklerine ve hususiyetle farklı bir şekilde yararlandırılan hakkın niteliğine göre değişebilecektir (AYM, Nuriye Arpa, B. No: 2018/18505, 16/6/2021, para. 58-59).

24. Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme’nin (EHİS) “*Tanımlar*” başlıklı 2’nci maddesi “*Engelliliğe dayalı ayrımcılık, siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlamayı kapsamaktadır. Engelliliğe dayalı ayrımcılık makul düzenlemelerin gerçekleştirilmemesi dâhil her türlü ayrımcılığı kapsar.*”; “*Ayrımcılık Yapılmaması ve Eşitlik*” başlıklı 5’inci maddesi ise “*Taraf Devletler engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılığı yasaklar ve engellilerin herhangi bir nedene dayalı ayrımcılığa karşı eşit ve etkin bir şekilde korunmasını güvence altına alır.*” düzenlemesini içermektedir.

25. Yine EHİS’in “*Seyahat Özgürlüğü ve Uyrukluk*” başlıklı 18’nci maddesi “*Taraf Devletler engellilerin diğer bireylerle eşit koşullar altında seyahat ve yerleşim yerini seçme özgürlüğüne ve uyrukluk hakkına sahip olduğunu kabul eder*”; “*Kişisel Hareketlilik*” başlıklı 20’nci maddesi ise “*Taraf Devletler engellilerin olanaklar çerçevesinde azami ölçüde bağımsız hareket edebilmesini sağlamak için etkin bir şekilde gerekli tüm tedbirleri alır. Bu tedbirler şunlardır: (a) Engellilerin istedikleri şekil ve zamanda ve karşılanabilir bir maliyetle hareket edebilmelerinin kolaylaştırılması*” şeklinde düzenlenmiştir.

26. 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun’un “*Ayrımcılık*” başlıklı 4/A maddesi “*Doğrudan ve dolaylı ayrımcılık dâhil olmak üzere engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılık yasaktır. Eşitliği sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere engellilere yönelik makul düzenlemelerin yapılması için gerekli tedbirler alınır. Engellilerin hak ve özgürlüklerden tam ve eşit olarak yararlanmasını sağlamaya yönelik alınacak özel tedbirler ayrımcılık olarak değerlendirilemez.*” hükmünü haizdir.

27. Engelli kişilerin bağımsız bir şekilde hareket edebilmelerini güvence altına alan ulusal ve uluslararası düzenlemeler, bu alandaki erişilebilirlik standartlarının sağlanmasını zorunlu kılmaktadır. Nitekim Türkiye’nin taraf olduğu EHİS, engelliliğe dayalı ayrımcılığı açıkça yasaklamakta ve taraf devletlere engelli kişilerin ulaşım hizmetlerine eşit koşullarda erişimini sağlama yükümlülüğü getirmektedir. EHİS’in 5’inci maddesi, engelli kişilerin her türlü ayrımcılığa karşı korunmasını güvence altına alırken, 18’inci maddesi seyahat özgürlüğünün diğer kişilerle eşit koşullarda sağlanmasını öngörmektedir. Bunun yanı sıra EHİS’in 20’nci maddesi, engelli kişilerin istedikleri şekil ve zamanda karşılanabilir bir maliyetle

hareket edebilmelerini kolaylaştıracak düzenlemelerin alınmasını zorunlu kılmaktadır. Ulusal hukuk bağlamında 5378 sayılı Kanun'un 4/A maddesi, doğrudan ve dolaylı ayrımcılığı yasaklamakla birlikte, eşitliği sağlamak adına engellilere yönelik makul düzenlemelerin yapılmasını hükmetmektedir. Bu doğrultuda, engelli kişilerin ulaşım hizmetlerinden bağımsız ve erişilebilir bir şekilde yararlanabilmeleri, yalnızca bir kolaylaştırma değil, aynı zamanda hukuki bir yükümlülüğün gereği olup herhangi bir gerekçeyle kısıtlanmaması gerektiği açıktır.

28. Başvuru dilekçesinde başvuran, muhatap Şirketten Sivas-Elazığ arası gidiş dönüş bileti almak istediğini, satış temsilcisinin bilet ücretini 700,00 TL olarak belirttiğini, engelli olduğunu bildirerek indirim uygulanmasını talep etmesi üzerine Bakanlığa bildirilen tarifeye göre 900,00 TL üzerinden %30 oranında indirim uygulanabileceği cevabını aldığını, böylece gidiş bileti için 630,00 TL, dönüş bileti için 630,00 TL olmak üzere toplam 1.260,00 TL ücret ödediğini, muhatap Şirketin acentesindeki fiili satış ücreti yerine Bakanlığa bildirilen tarife üzerinden indirim uygulanmasının engellilik temelinde ayrımcılık yasağını ihlal ettiğini iddia etmiştir. Başvuru dosyasında yer alan 24/11/2010 tarihli ve ... sayılı Sağlık Kurulu Raporu doğrultusunda başvuranın %92 oranında engelli olduğu anlaşılmaktadır.

29. Başvuranın iddialarına karşılık muhatap Şirketten alınan yazılı görüşte, başvuruya konu fazladan alındığı iddia edilen 420,00 TL ücretin başvuranın banka hesabına havale edildiği belirtilmiş olup söz konusu havale işlemine ilişkin 18/12/2024 işlem tarihli, ... işlem numaralı ve "... sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna İstinaden" işlem açıklamalı ödeme dekontu Kurumumuza sunulmuştur.

30. 10/7/2003 tarihli ve 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu'nun "*Ücret ve zaman tarifeleri*" başlıklı 11'inci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Düzenli yolcu ve eşya taşımaları, nakliyat ambarı ve kargo işletmeciliği ücret tarifeleri, yetki belgesi sahiplerince geçerlilik süresi de belirtilmek suretiyle hazırlanır ve Bakanlığa bildirilir.

Ücret tarifelerine uyulması ve bu tarifelerin görülebilecek şekilde işyeri, terminal ve bilet satış yerlerine asılması ve taşıtlarda bulundurulması zorunludur. (...)"

31. 8/1/2018 tarihli ve 30295 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nin "*Yetki belgesi sahiplerinin ortak yükümlülükleri*" başlıklı 40'ıncı maddesinin otuz sekizinci fıkrası şöyledir:

"(38) Yetki belgesi sahipleri, verdikleri hizmetlerden engellilerin kolaylıkla ve yeterli derecede yararlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdürler. Bu fıkra uymayan yetki belgesi sahiplerine 5 uyarma verilir."

32. Mezkûr Yönetmelik'in "*Ücret tarifeleri*" başlıklı 56'ncı maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(2) Yolcu terminalleri ve tarifeli yolcu taşımaları ile ilgili ücret tarifeleri, yetki belgesi

sahiplerince, Bakanlıkça belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde fiziki veya elektronik olarak hazırlanarak Bakanlığa bildirilir/iletilir. Bakanlığa fiziki olarak bildirilen ücret tarifeleri, Bakanlık evrak kaydına girdiği tarihten itibaren dört iş günü sonrasında uygulanmaya başlanır. Ücret tarifesi elektronik belge olarak da düzenlenebilir. Bu fıkra aykırı hareket edenlere, Kanunun 26 ncı maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen miktarda idari para cezası uygulanır. (...)

(11) Yetki belgesi sahipleri, en az %40 oranında engelli olduğunu belgeleyen kişilere; 20 koltuğa kadar olan taşıtlar için 1 kişiye, 20 koltuktan fazla koltuğa sahip taşıtlar için ise en fazla 2 kişiye, geçerli ücret tarifesi üzerinden bilet ücretinde %40 indirim uygulanır. Ancak, aynı taşıtla taşınacak engelli yolcu sayısının 20 koltuğa kadar olan taşıtlarda 1’den fazla, 20 koltuktan fazla koltuğa sahip taşıtlarda ise 2’den fazla olması halinde, her fazla engelli yolcu için, geçerli ücret tarifesi üzerinden bilet ücretinde %30 indirim uygulanır. Bu fıkra uymayan yetki belgesi sahiplerine 5 uyarı verilir.”

33. Yukarıda zikredilen mevzuat hükümleri doğrultusunda, yolcu taşımacılığı yapan seyahat şirketlerinin ücret tarifelerini Bakanlığa bildirme zorunluluğu bulunduğu, sundukları hizmetlerden engellilerin kolaylıkla ve yeterli derecede yararlanmasını sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlü olduğu, bu yükümlülüğe aykırı hareket edilmesi halinde ise idari yaptırımlara tabi tutulacağı hukuken açıktır. Öte yandan engelli yolculara yönelik indirim uygulamaları açısından en az %40 oranında engelli olduğunu belgeleyen kişilere sağlanacak indirim, taşıtın koltuk kapasitesine ve taşınan engelli yolcu sayısına bağlı olarak değişkenlik göstermekte olup 20 koltuğa kadar kapasitesi bulunan taşıtlarda 1 engelli yolcuya, 20 koltuktan fazla kapasiteye sahip taşıtlarda ise 2 engelli yolcuya geçerli ücret tarifesi üzerinden %40 oranında indirim uygulanacağı; belirtilen sınırların aşılması durumunda fazla her bir engelli yolcu için %30 oranında indirim uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Netice itibarıyla muhatap Şirketin acentesindeki fiili satış ücreti olan 700,00 TL yerine Bakanlığa bildirilen tarifeye göre 900,00 TL üzerinden engelli yolculara indirim uygulanması başvuruya konu edilmiş olsa da Karayolu Taşıma Yönetmeliği’nin 56’ncı maddesinin on birinci fıkrası uyarınca engelli yolculara uygulanacak indirimin fiili satış ücreti üzerinden değil, Bakanlığa bildirilen geçerli ücret tarifesi üzerinden hesaplanması gerektiği anlaşılmaktadır.

34. Başvuru dosyası kapsamında yapılan incelemeler neticesinde; 20/10/2024 tarihli ve ... rezervasyon numaralı Sivas-Elazığ seyahati için 41 koltuk kapasiteli ve 2’den fazla engelli yolcu bulunmayan taşıtta, %92 oranında engelli olan başvurana ilgili mevzuat hükümleri uyarınca Bakanlığa bildirilen geçerli ücret tarifesine göre 900,00 TL üzerinden %40 oranında indirim uygulanması gerektiği; 23/10/2024 tarihli ve ... rezervasyon numaralı Elazığ-Sivas seyahati için 41 koltuk kapasiteli taşıtta 3 engelli yolcu bulunmakla birlikte başvuranın 3’üncü yolcudan önce bilet satın aldığı dikkate alındığında, %92 oranında engelli olan başvurana ilgili mevzuat hükümleri uyarınca Bakanlığa bildirilen geçerli ücret tarifesine göre 900,00 TL üzerinden %40 oranında indirim uygulanması gerektiği saptanmıştır. Bu doğrultuda, başvuranın gidiş dönüş seyahati için geçerli ücret tarifesi üzerinden %40 oranında engelli indirimi uygulanması sonucunda ödemesi gereken toplam tutarın 1.080,00 TL olduğu

35. Somut olayda, Bakanlığa bildirilen geçerli ücret tarifesi olan 900,00 TL üzerinden %30 oranında indirim uygulanarak 630,00 TL olarak bilet satışının gerçekleştirildiği, böylece başvuranın gidiş dönüş seyahati için toplam 1.260,00 TL ödediği görülmüştür. Muhatap Şirketten yazılı görüş istenmesi üzerine 420,00 TL'nin başvuranın banka hesabına havale edilmesiyle başvuranın söz konusu gidiş dönüş seyahati için 840,00 TL ödemiş olduğu, yani Bakanlığa bildirilen geçerli ücret tarifesi üzerinden %53 oranında indirim uygulandığı tespit edilmiştir.

36. Sonuç olarak yukarıda yer alan tüm hususlar birlikte değerlendirildiğinde, Karayolu Taşıma Yönetmeliği uyarınca engelli yolculara uygulanması gereken indirim oranı %40 olup somut olayda başvurana %30 oranında indirim uygulanmıştır. Başvuranın Kurumumuza başvurmasıyla yapılan yazışmalar neticesinde muhatap Şirket tarafından başvuranın banka hesabına 420,00 TL havale edilerek bilet satışında toplamda %53 oranında indirim sağlanmıştır. Başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte de söz konusu havale işlemiyle maddi zararının giderildiği ve başvurusunun konusuz kaldığı kabul edilmiştir. Somut olayda başvuru konusu talebin çözüme kavuşturulduğu ve muhatap Şirket tarafından başvuranın maddi zararı tazmin edildiği göz önüne alınarak 6701 sayılı Kanun'un 11'inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ile Uygulama Yönetmeliği'nin 65'inci ve 71'inci maddeleri uyarınca başvurunun uzlaşmayla sonuçlandığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda UZLAŞMA KARARI VERİLMESİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine

başvurulabileceğine,

12/3/2025 tarihinde Saffet BALIN'ın karşı oyu ile OY ÇOKLUĞUYLA karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
II. Başkan

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan
(Görevli)

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi
(İzinli)

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi

Ek: 2025-161 M.D. Kurul Kararı Saffet BALIN Karşı Oyu (1 Sayfa)

20.03.2025

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : M.D.
Karar Numarası : 2025/161

6701 sayılı Kanunu’nun 18’inci maddesinin üçüncü fıkrası; “*Başkan, incelemenin özelliğine göre, görüşlerin alınmasından sonra, resen veya talep üzerine tarafları uzlaşmaya davet edebilir...*” hükmünü haizdir.

Hükmün açık ifadesinden anlaşılabileceği üzere bir başvurunun uzlaşma yoluyla sonuçlandırılabilmesi için Başkan’ın daveti ve tarafların konuya ilişkin iradesinin uyuşması gerekmektedir.

Somut olayda Kanun'un ifade ettiği prensiplere uygun bir uzlaşma prosedürü işletilmediğinden sayın çoğunluğun görüşüne iştirak edilememiştir.

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :